

større eller mindre del af stednavnene skyldes indvandrere, som er kommet efter hærene. Afslutningsvis skal imidlertid blot anføres et par anker mod værkets bibliografi. Den er kombineret med en forkortelsesliste og opdelt i et afsnit for kilder og et for anden litteratur. Det må undre en smule at se Stenton's *The Danes in England*, 1927, anført under kilder med den oplysning, at den indeholder »abstracts«, mens man samme sted må savne hans *The Free Peasantry of the Northern Danelaw*, 1925-26; den første er en forelæsningsnotits, den anden en højst relevant kildeudgave. Det må nok være en lapsus. Når man under litteraturen får samme forfatters afhandling fra 1945 *The Colonies in England and Normandy*, undres man over, at *The Danish Settlement of Eastern England* fra 1942 ikke har fundet anvendelse. I mere formel henseende må man anke over ufuldstændige titelangivelser. Ved *An Historical Geography of England before A. D. 1800*, Cambridge 1936, hvortil Ekwall har bidraget med et kapitel om »The Scandinavian Settlement«, savnes således udgiveren: H. C. Darby.

Niels Lund

L'archéologie du village médiéval. (éd. Centre belge d'histoire rurale, publ. no. 5, Louvain et Gand, 1967). 139 s.

Denne publikation er i sandhed et samleværk, fremgået af forslag, indvendinger under kollokvier og fuldt udformede bidrag. I første omgang overraskes man både af, hvad der er med, og hvad der mangler. Man finder således en udførlig omtale af kirker og borge (motteanlæg) og desuden adskillige blanke sider, hvor læ-

seren selv kan supplere med litteratur og kommentarer.

Der er tale om en yderst moderne, tværvideenskabelig og sociologisk betonet bebyggelsesforskning, hvortil vi ikke har noget sidestykke i dansk middelalderarkæologi.

Mest interessant er et detaljeret arbejdsprogram over de problemstillinger, man ønsker at belyse i de kommende års forskning vedr. nord- og vesteuropæiske landsbyer. Man kalder det en »questionnaire«, altså en »status questionis«, og teksten hertil er udarbejdet af Léonold Genicot og Albert D'Haenens. Begge er historikere i Louvain, og bogen er trods titlen mindst lige så historisk som arkæologisk. Størstedelen af medlemmerne i »Centre belge d'histoire rurale« er også historikere.

Problemerne inddeles i fem hovedgrupper: 1) *Mennesket*. 2) *Bosættelsen på landet*. 3) *Udryttelsen af landjorden*. 4) *Omdannelsen af jordens produkter* og 5) *Dagliglivet*. I hver gruppe er der en række underafsnit, således i gruppe 1 somatiske og demografiske data; i gruppe 2 f. eks. boliger, fælles faciliteter (kirker, møller, befæstning m. m.) og kommunikation med omverdenen; i gruppe 3 jordfordeling og landbrugsredskaber (materiale, proveniens, funktion).

Det hele er opstillet særdeles overskueligt og systematisk, endog gruppe 5, der angår dagliglivet. Hvis man tror, at der her ville blive plads for malende skildringer som Troels-Lunds eller hyggelige beretninger som Steensbergs, tager man fejl. Allerede under § 1. A spørges der hårdt: »Er adelen kødspisende og den ufri befolkning vegetarer?«.

Skemaet er blot tænkt som et arbejdsgrundlag; men det indebærer naturligvis i sig selv en opfattelse af landsbyen som samfundsfænomen –

og det en yderst funktionel og strukturel opfattelse. Man kan ved at sammenligne dette skema med det, D'Hærens brugte til at redegøre for vikingetogene (omtalt ovenfor), se, hvor meget lettere det er at anvende f. eks. en funktionel betragtning, når det gælder to parter, hvoraf den ene angriber, og den anden forsvaret et område. Et landsbysamfund derimod – med forskellige erhverv, institutioner, bygninger osv. – kræver langt mere komplicerede problemstillinger.

Påfaldende er det, at næsten alle spørgsmålene angår materielle forhold. Det er, som havde man på forhånd fraskrevet arkæologien enhver mulighed for at beskæftige sig med åndelige vilkår. Den middelalderlige kirkearkæologi har dog trods alt visse muligheder. Skemaet bygger nærmest på en form for socialantropologi, støttet af eksempler fra mange landes middelalderarkæologi.

I Danmark er forskningen i højere grad præget af at være bundet til selvstændige fagtraditioner inden for historie, geografi, stednavneforskning og arkæologi. Hvis nogle historikere her havde udformet et sådant skema, ville det uden tvivl være blevet mødt med energiske og berettigede protester fra arkæologisk side. Man ville have krævet større hensyntagen til det faktiske kildemateriale bl. a.

Imidlertid er det et interessant initiativ, belgierne har taget, og det må vække til eftertanke her i landet, hvor der ikke findes nogen systematisk og omfangsrig bebyggelsesforskning i øjeblikket. I dag hævder sagkyndige nemlig, at de nyeste landbrugsredskaber, der løsner jorden indtil en dybde af 70 cm, i løbet af en snes år vil have ødelagt fundene for stedse. Ikke mindst hustomter er udsatte (se Skalk, 3, 1968).

H. Schledermann

Aksel E. Christensen: Kongemagt og aristokrati. Epoker i middelalderlig dansk statsopfattelse indtil unions-tiden. (Munksgaard, 1968). 247 s.

Et af de mest efterspurgte arbejder i den moderne danske historiske litteratur foreligger nu i fotografisk genoptryk. Professor Christensen skriver i forordet, at genudsendelsen ikke foretages uden betænkelighed, da en forsker naturligvis må føle trang til at ændre mange formuleringer efter 23 års forløb. Yngre årgange af historikere vil dog utvivlsomt påskønne, at det er just 1. udgave, der udkommer på ny, og ikke en helt forandret bog; thi den oprindelige »Kongemagt og aristokrati« er historiografisk set forlængst blevet en milepæl, fordi den med sine klart formulerede synspunkter har været udgangspunkt for mange andre forskeres indsats.

For al højere undervisning i Danmarks historie er et alvorligt savn hermed afhjulpet. Den nye udgave vil være særlig anvendelig, fordi forfatteren i et sæt supplerende noter meddeler sit standpunkt til afhandlinger udkommet siden 1945.

Helge Paludan

Erik Ulsig: Danske adelsgodser i middelalderen. Skrifter udgivet af Det historiske Institut ved Københavns Universitet, bind II. (Gyldendal, 1968). 515 s.

Hvor meget gods ejede den danske højadel i middelalderen? Og hvorledes var godsets struktur – var det samlet eller var det splittet, og hvorledes var brugsforholdene? Det er de to hovedspørgsmål, som amanuensis ved Århus Universitet, cand. mag. Erik Ulsig søger at besvare i en omfangsrig bog.